

Syczewski, Tadeusz

Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne w obowiązującym prawodawstwie Kościoła łacińskiego

---

Studia Teologiczne 28, 165-176

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. TADEUSZ SYCZEWSKI

EGZORCYZMY I INNE MODLITWY BŁAGALNE W OBOWIĄZUJĄCYM PRAWODAWSTWIE KOŚCIOŁA ŁACIŃSKIEGO

Treść: Wstęp; 1. Podstawy prawne egzorcyzmu; 2. Obrzędy egzorcyzmu większego; 3. Błaganie i egzorcyzm w szczególnych okolicznościach życia Kościoła; Zakończenie.

Wstęp

1 października 1998 roku Stolica Apostolska wydała – z upoważnienia Papieża Jana Pawła II – zgodny ze wskazaniami Drugiego Soboru Watykańskiego¹ i dostosowany do obecnych warunków, odnowiony rytuał pod nazwą *Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne*². Polski przekład części *Rytuału Rzymskiego* zatwierdziła 26 listopada 1999 roku obradująca w Częstochowie na 302. Zebraniu Plenarnym Konferencja Episkopatu Polski. Uchwała ta została potwierdzona przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dekretem z 12 maja 2001 roku³. W roku 2002 wydano urzędowe tłumaczenie tych obrzędów w języku polskim przez Księgarnię św. Jacka. Teksty i wskazania obrzędów egzorcyzmu zostały poprzedzone głębokim wprowadzeniem teologiczno-pastoralnym.

Kościół od początku swego istnienia zadbał o to, aby wśród sakramentaliów znalazły się błaganie do Pana Boga o wybawienie wiernych od wszelkich niebezpieczeństw, a szczególnie od diabelskich. Stąd też ważnym znakiem tej troski Kościoła jest ustanowienie egzorcystów, aby – na wzór Chrystusa – dawali pomoc ludziom opętanym przez szatana, rozkazując w imię Stwórcy diabłom, by odeszły i nie wyrządzały ludziom szkody⁴.

¹ Sobór Watykański II. *Sacrosanctum Concilium* nr 79.

² *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne*. Wyd. wzorcowe. Katowice 2002.

³ Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. *Dekrety Kongregacji i Księdza Prymasa o obrzędzie egzorcyzmów*. „Anamnesis” 4/2000/01. R. VII s. 10-11.

⁴ Por. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. *Dekret. W: Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne* s. 7.

W ostatnim czasie zaczęło przybywać różnego rodzaju sekt satanistycznych i mnożą się wszelkiego rodzaju praktyki okultystyczne. W związku z tym zaczęły pojawiać się częściej niż kiedykolwiek indziej przypadki opętania oraz zjawiska różnych zniewoleń trudnych do wytłumaczenia przyczynami naturalnymi. Stąd była potrzeba ogłoszenia odnowionych obrzędów Egzorcyzmu i innych modlitw błagalnych, które w tej walce z szatanem mają być wielką pomocą.

W historii zbawienia występują aniołowie dobrzy, którzy wypełniają wolę Boga, niosą pomoc Kościołowi oraz duchy upadłe, które, sprzeciwiając się Bogu oraz dziełu dokonanemu przez Zbawiciela, wciągają człowieka w ten bunt przeciwko Stwórcy⁵.

Egzorcyzmy należy traktować bardzo roztropnie, wypełniając w sposób właściwy i dokładny wszelkie normy w tej mierze ustalone przez Kościół⁶. Autor w niniejszym opracowaniu pragnie przypomnieć podstawy prawne egzorcyzmu, omówić obrzęd egzorcyzmu większego oraz ukazać błaganie i egzorcyzm, które mogą być stosowane w szczególnych okolicznościach życia Kościoła.

1. Podstawy prawne egzorcyzmu

Wśród znaków, które będą towarzyszyć wierzącym, podkreślone jest w Ewangelii wyrzucanie szatana (*por. Mk 16, 17*). Ewangelie ukazują życie Pana Jezusa jako zwycięską walkę z diabłem (*por. Hbr 2, 14; 1 J 3,8*). Zbawiciel udzielił władzy nad szatanem najpierw Apostołom, potem uczniom i wszystkim wierzącym. Wśród bardzo ważnych zadań misyjnych, powierzonych Kościołowi na równi z głoszeniem Ewangelii i uzdrawianiem chorych, wyliczył wypędzanie złych mocy (*por. Mt 10, 1. 7-8; Mk 3, 14-15; 6,7; Łk 9, 1; 10, 17-20*). Apostołowie zaś, wierni poleceniom swego Mistrza, wyrzucali złe duchy i wzywali do walki ze złymi duchami (*por. 1 P. 5, 8-9; Ef 6, 12*)⁷.

Drugi Sobór Watykański w Konstytucji Duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* tłumaczy, iż *całej historii ludzkości towarzyszy (...) ostra walka przeciwko mocom ciemności, która rozpocząwszy się na początku świata, będzie trwała, jak mówi Pan, aż po dzień ostatni. Wplątany w nią człowiek powinien stale walczyć o wytrwanie w do-*

---

⁵ Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego*. Poznań 1994 nry 332; 391; 414.

⁶ Por. tamże nr 1673.

⁷ Por. *Dokumenty Synodu w Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008*. Poznań 2008. T. I nr 660.

bru; a tylko z wielkim trudem, jedynie z pomocą łaski Bożej, jest zdolny osiągnąć jedność w sobie samym⁸.

O szatanie i jego zgubnej roli w świecie często wypowiadali się papieże. Papież Benedykt XIV w Liście *Sollicitudini* przypomina o tym, iż egzorcysta zanim przystąpi do sprawowania tego obrzędu, winien najpierw nabrać moralnego przekonania, że dana osoba, nad którą ma celebrować egzorcyzm jest faktycznie dręczona przez szatana⁹.

Papież Paweł VI zachęcał do gruntownego studium nad demonologią. Na ten apel papieża odpowiedziała Kongregacja Nauki Wiary i w roku 1975 wydała dokument, który dotyczy działania szatana w świecie. O szatanie i jego zgubnej roli w działalności Kościoła i świata przy różnych okazjach wypowiadał się także Jan Paweł II.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 roku wśród sakramentaliów wymienia egzorcyzmy. W kanonie 1172 stanowi: *Nikt nie może dokonywać zgodnie z prawem egzorcyzmów nad opętanymi, jeśli nie otrzymał od ordynariusza miejsca specjalnego i wyraźnego zezwolenia. Takiego zezwolenia ordynariusz miejsca może udzielić tylko prezbiterowi odznaczającemu się pobożnością, wiedzą, roztropnością i nieskazitelnością życia*¹⁰.

Katechizm Kościoła Katolickiego wśród błogosławieństw wymienia egzorcyzmy. Wyjaśnia, iż egzorcyzmy są to obrzędy liturgiczne, mające na celu wyjęcie człowieka lub rzeczy spod wpływu szatana mocą duchowej władzy powierzonej przez Chrystusa Kościołowi¹¹.

Katechizm Kościoła Katolickiego wyraźnie przestrzega przed różnymi formami wróżbiarstwa, odwoływania się do Szatana bądź demonów, przywoływania zmarłych czy też różnymi praktykami zapowiadającymi przyszłość. Zabrania także korzystania z horoskopów, astrologii, chiromancji, wyjaśniania przepowiedni, wróżb, jasnowidztwa, posługiwania się medium. Wszystkie te praktyki są sprzeczne przede wszystkim ze czcią Pana Boga, któremu należy się cześć i szacunek oraz kult w „duchu i prawdzie”¹².

Wszystkie praktyki *magii* bądź *czarów* są sprzeczne z cnotą religijności. Dlatego praktyki te należy surowo potępić. Jest również naganne nosze-

---

⁸ *Gaudium et spes* nr 37.

⁹ BENEDYKT XIV. *List Sollicitudini* z 1 X 1745 nr 43.

¹⁰ *Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. Kan. 1172*; por. *Ordo dedicationis ecclesiae et Altaris*, rozdz. VII. *Warmińskie Wiadomości Diecezjalne* 38(1983) s. 209-219.

¹¹ Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego* nr 1673; T. PAWLUK. *Prawo Kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II. T. II. Lud Boży jego nauczanie i uświęcanie*. Olsztyn 2002 s. 442.

¹² Por. *Katechizm Kościoła Katolickiego* nr 2116.

nie różnego rodzaju amuletów. *Spirytyzm* często pociąga za sobą praktyki wróżbiarskie czy magiczne. Stąd Kościół upomina wiernych, by nie praktykowali ich w swoim życiu, gdyż są sprzeczne z Jego nauką¹³.

II Polski Synod Plenarny (1991-1999) w swoich uchwałach także mówi o egzorcyzmach. Przypomina, że praktykował je Jezus Chrystus. W egzorcyzmach Kościół prosi w imię Jezusa, aby dana osoba została zachowana od napaści demona lub o uwolnienie od jego panowania. Głównym celem tego obrzędu jest uwolnienie od demonicznego wpływu szatana. Egzorcyzmy uroczyste, zwane wielkimi, mogą być dokonywane wyłącznie przez prezbitera i za zgodą biskupa. Winno się je traktować z roztropnością, przestrzegając ściśle określonych przepisów przez Kościół w tym względzie ustanowionych¹⁴.

Także uchwały polskich synodów diecezjalnych, omawiając temat sakramentaliów, poruszają problem egzorcyzmów, podkreślając, iż może ich dokonywać na stałe ustanowiony prezbiter lub ten kapłan, kto otrzymał od ordynariusza miejsca specjalne i wyraźne zezwolenie do konkretnego przypadku. Egzorzysta winien odznaczać się odpowiednią wiedzą, pobożnością, i nieskazitelną życiową¹⁵.

Odnowiony Rytuał rzymski przypomina, iż prezbiter, któremu została powierzona misja egzorcyzmy czy to na stałe lub czasowo, winien tę funkcję wypełniać z zaufaniem, miłością, pokorą, zawsze pod kierunkiem biskupa diecezjalnego. Ilekroć mówi się o „egzorcyście”, zawsze trzeba mieć na uwadze „kapłana egzorcyście”¹⁶.

2. Obrzędy egzorcyzmu większego

W obrzędzie egzorcyzmu należy zwrócić uwagę nie tylko na same formuły, ale także na gesty i rytę, którym przysługuje pierwszeństwo z tej racji, iż są stosowane w okresie oczyszczenia na drodze katechumenalnej. Do tych gestów i znaków należy zaliczyć między innymi następujące:

---

¹³ Por. tamże nr 2117.

¹⁴ Por. *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*. Poznań 2001 s. 198 nr 45.

¹⁵ Por. *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej*. Drohiczyn 1997 nr 192-193; *I Synod Diecezji Łomżyńskiej 1995-2005*. Łomża 2005. Statut 354s. 127; *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008* nr 659-666.

¹⁶ *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne*. Wprowadzenie teologiczne i pastoralne nr 13.

znak krzyża, nałożenie rąk, tchnięcie i pokropienie pobłogosławioną wodą¹⁷.

Struktura obrzędu egzorcyzmu większego zawiera następujące elementy:

- modlitwa egzorcysty;
- obrzędy wstępne;
- błogosławieństwo wody;
- litania błagalna wraz z modlitwą;
- recytacja psalmów (zależnie od okoliczności);
- czytanie Ewangelii;
- nałożenie rąk;
- wyznanie wiary albo odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych;
- modlitwa *Ojcze nasz*;
- ukazanie Krzyża i błogosławieństwo nim wiernego dręczonego przez szatana;
- tchnięcie (według uznania egzorcysty);
- formuły egzorcyzmu (błagalna i rozkazująca);
- dziękczynienie;
- obrzędy zakończenia¹⁸.

Zanim egzorcysta rozpocznie obrzęd egzorcyzmu większego, ma obowiązek do niego należycie się przygotować. Chodzi tutaj przede wszystkim o przygotowanie duchowe. *Rytuał Rzymski* zachęca do odmówienia po cichu podanej modlitwy (może odmówić także i inne modlitwy)¹⁹. Modlitwa ta jest skierowana do Jezusa Chrystusa, aby dopomógł On egzorcystę godnie i skutecznie wypełnić jego misję: (...) *Z czcią i bojaźnią pełną pokory wzywam Twojego świętego imienia, abym uzbrojony Twa mocą, mógł z ufnością wystąpić do walki ze złym duchem, który dręczy to Twoje stworzenie*²⁰.

Właściwe obrzędy rozpoczynają się od pobłogosławienia wody (jeśli nie była ona wcześniej pobłogosławiona) i pokropienia nią wiernego dręczonego przez szatana, następnie obecnych oraz pomieszczenia. W zależności od okoliczności można dodać do wody sól, która jest symbolem zachowania od zepsucia. Używano jej także przy przygotowaniu ofiar. Obecnie można jej używać fakultatywnie przy błogosławieniu wody²¹. Obrzęd

---

¹⁷ Tamże nr 20.

¹⁸ Por. *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne* nr 39- 64.

¹⁹ Por. *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne* nr 39; *Dodatek I* nr 7 (W imię Jezusa Chrystusa, naszego Boga); *Dodatek I* nr 11 (Chwalebny Wodzu); *Dodatek II* nr 8 (Pod Twoją obronę); *Dodatek II* nr 9 (Święty Michale Archaniele).

²⁰ *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne* nr 39.

²¹ Por. B. NADOLSKI. *Liturgika fundamentalna*. T. I. Poznań 1989 s. 134; D. FORSTNER. *Świat symboliki chrześcijańskiej*. Warszawa 1990 s. 131-133.

ten przypomina oczyszczenie otrzymane we chrzcie oraz jest obroną dręczonego przed zasadzkami nieprzyjaciela²².

Następnie ma miejsce *litania błagalna*. Egzorcysta zachęca wiernych do modlitwy. Kościół w ważnych momentach życia człowieka wzywa Bożego miłosierdzia, odwołując się do wstawiennictwa wszystkich Świętych. Z pewnością taką znaczącą okolicznością jest opętanie przez szatana. Wykonanie litanii – w miarę możliwości – powinno odbyć się w postawie klęczącej. Postawa ta oznacza pokorę i uniżenie się wobec Pana Boga. Jest także wyrazem uwielbienia Stwórcy²³. Jest to gest wyrażający również głęboką wiarę. Akt ten wychowuje nas także do życia w nieustannej relacji do Chrystusa, który odniósł zwycięstwo nad szatanem i pokonał śmierć²⁴. Ta postawa w obrzędach egzorcyzmu jest ważna i z tej racji, że w ten sposób manifestujemy nasze pełne wewnętrzne przyłgnięcie do Chrystusa chwalebego, który naznaczony jest znakiem krzyża i śmierci, by dzięki temu móc wyznać przed światem, że w Nim jest nasze zbawienie, życie i zmartwychwstanie, przez Niego jesteśmy zbawieni i oswobodzeni²⁵.

Po litanii egzorcysta może odmówić odpowiednią modlitwę (są dwie modlitwy do wyboru egzorcysty)²⁶.

Następnie można recytować jeden z podanych psalmów. Przede wszystkim odmawia się te psalmy, które wyrażają błaganie o opiekę Pana Boga, radość ze zwycięstwa Chrystusa nad szatanem. Obecni przy obrzędzie biorą udział w tej modlitwie w zwykły sposób²⁷.

W dalszej kolejności odczytuje się Ewangelię, która jest znakiem obecności samego Chrystusa, który przychodzi z pomocą ludzkim słabościom. Ewangelii wszyscy słuchają w postawie stojącej²⁸. Perykopy te przypominają walkę Chrystusa z szatanem, w której zły duch jest pokonany.

²² Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne nr 21.

²³ Por. B. NADOLSKI. *Liturgika fundamentalna*. T. I s. 123-124.

²⁴ A. DONGHI. *Gesty i słowa*. Kraków 1999 s. 27-29.

²⁵ *Antyfona na wejście Mszy świętej Wieczery Pańskiej w Wielki Czwartek*.

²⁶ Por. Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne nr 47 – 48.

²⁷ *Psalm 91(90)* lub inne podane w *II rozdziale Obrzędów Egzorcyzmu (Ps 3, 11,13, 22, 31, 35, 54, 68, 70)*.

²⁸ Można także wybrać jeden z fragmentów Ewangelii podanych w rozdziale II *Rytuału Rzymskiego nry 76-80(Mt 4, 1-11 Idź precz szatanie; Mk 16, 15-18 W moje imię złe duchy będą wyrzucać; Mk 1, 21b-28 Przyszedł ich zgubić; Łk 10, 17-20 Złe duchy będą się wam poddawać; Łk 11, 14-23 Palcem Bożym wyrzucam złe duchy)*.

Następnie egzorcysta kładzie ręce na opętanego, błagając Ducha Świętego, aby szatan odszedł od niego²⁹. W geście nałożenia rąk jest podkreślone działanie łaskowości Bożej, która schodzi na człowieka, wnika w jego wnętrze i czyni go znakiem zwycięstwa Chrystusa, całej Jego Tajemnicy paschalnej. Gest ten dokonuje się zawsze w kontekście modlitwy wyrażającej błaganie, na które Bóg odpowiada pozytywnie, udzielając swojego Ducha. Jest to gest przekazania Ducha Świętego (*por. 1 Kor 12, 1*). Symbolika nałożenia rąk zakłada, że ten, kto go wykonuje, sam jest źródłem lub przynajmniej właściwym narzędziem przekazywanej nadziei³⁰.

W dalszej części obrzędów egzorcyzmu recytuje się wyznanie wiary bądź odbywa się wyrzeczenie się szatana i odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych, następnie odmawia się modlitwę *Pańską*, w której błagamy Pana Boga, aby nas wybawił od Złego: *I nie wódź nas na pokuszenie, ale nas zbaw ode złego*³¹.

Jeśli egzorcysta uzna to za stosowne, może dokonać tchnienia w stronę twarzy człowieka dręczonego przez szatana, wypowiadając przy tym następujące słowa: *Panie, tchnieniem swoich ust odpędź złe duchy: rozkaż im, aby odeszły, bo przybliżyło się Twoje królestwo*³².

Bardzo ważnym gestem w obrzędach egzorcyzmu jest znak Krzyża, który jest źródłem wszelkiego błogosławieństwa i łaski. Egzorcysta czyni nad dręczonym znak krzyża, który wyraża władzę Zbawiciela nad szatanem³³. Zgodnie z uznaną praktyką uważa się, że o opętaniu przez szatana świadczy między innymi gwałtowna nienawiść do przedmiotów sakralnych, obecność Krzyża wywołuje więc zazwyczaj reakcję złego ducha. Zły jest nieprzyjacielem Boga i wszystkiego, co wierni łączą z Jego zbawczą mocą. Stąd znak Krzyża w tym obrzędzie ma szczególną wymowę. Ten gest rodzi się z wyboru wiary oraz ze stylu życia chrześcijanina. Krzyż jest zabezpieczeniem na całą drogę człowieka od jego pierwszych chwil życia po chrzcie, aż po śmierć. Krzyż oznacza dotknięcie wielką miłością wierzącego człowieka, gdyż zostaliśmy zbawieni przez Ukrzyżowanego. Krzyż otwiera nam drogę i oświetla horyzont naszego serca na wielkość miłości trynitarnej³⁴. Jest On jakże mocną bronią w walce z szatanem. Dlatego też w obrzędzie egzorcyzmu odgrywa On zasadniczą rolę.

---

²⁹ Por. *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne* nr 53.

³⁰ Por. A. DONGHI. *Gesty i słowa* s. 63-64.

³¹ *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne* nr 57.

³² Tamże nr 59.

³³ Por. tamże nr 27.

³⁴ Por. A. DONGHI. *Gesty i słowa* s.15-17.

Wreszcie egzorcysta wypowiada nad dręczonym przez diabła człowiekiem formułę błagalną skierowaną do Boga oraz formułę rozkazującą, w której to w imię Chrystusa wprost wyklina diabła, rozkazując mu, aby opuścił natychmiast osobę dręczoną. Formuły rozkazującej nie należy stosować bez uprzedniej formuły błagalnej. Natomiast formułę błagalną można stosować bez formuły rozkazującej³⁵.

Rytuał Rzymski pozwala na powtarzanie – według roztropnej oceny – wszystkich tych czynności albo w czasie tego samego obrzędu bądź w innym czasie, do momentu kiedy osoba dręczona nie zostanie zupełnie uwolniona. Wszystko musi odbywać się zgodnie z normami zawartymi w *Obzędach egzorcyzmu*³⁶.

Po uwolnieniu osoby dręczonej przez diabła egzorcysta wraz z uczestnikami tego obrzędu wyśpiewują dziękczynną pieśń, w której wielbią Pana i błogosławią Go za łaskę uzdrowienia i uwolnienia człowieka dręczonego przez szatana. Następnie egzorcysta odmawia modlitwę, w której z jednej strony podkreśla okazane miłosierdzie, a z drugiej kieruje prośbą, by Bóg ochraniał swoją opieką, strzegł wolności, aby duch nieprawości nie miał już więcej nad tą osobą władzy, aby uwolnioną osobę napełnił dobrocią, pokojem Ducha Świętego i aby nigdy już więcej nie lękała się Złego, ponieważ Pan jest z nami na wieki³⁷.

Obrzęd kończy się błogosławieństwem.

Jeśli prezbiter uzna za stosowne, to można do udziału w obrzędach egzorcyzmu wyjątkowo dopuścić wybrane grono uczestników. Należy ich zachęcić do szczerzej i głębiej modlitwy za dręczonego przez szatana bliźniego. Mogą być również pomocni w przytrzymywaniu opętanego. Nie mogą jednak wypowiadać jakichkolwiek formuł związanych z egzorcyzmem, czy to błagalnej czy rozkazującej, gdyż są one wyraźnie zastrzeżone egzorcystom³⁸. Gdyby jednak nie było wiernych podczas tego obrzędu, to już w samym egzorcystom i w osobie dręczonej urzeczywistnia się Kościół³⁹.

Egzorcyzm należy celebrować w taki sposób, aby wyrażał wiarę Kościoła i nie może nikomu kojarzyć się z czynnościami magicznymi czy zabobonny-

---

³⁵ Por. *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne* nr 60; nr 61 – formuła błagalna, nr 62 – formuła rozkazująca. Inne zaś formuły błagalne i rozkazujące znajdują się w rozdziale II *Rytuału*, nry 81-84.

³⁶ Por. *Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne* nr 29, 34.

³⁷ Por. *Modlitwa*. W: *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne* nr 64.

³⁸ Por. tamże nr 35.

³⁹ Por. tamże nr 34.

mi. Nie może w żaden sposób stać się on widowiskiem. Nie wolno dopuszczać do takich sytuacji, aby obrzęd egzorcyzmu był filmowany i udostępniany środkom społecznego przekazu. Gdyby miała miejsce tego typu praktyka, byłaby ona sprzeczna z przepisami Kościoła w tym względzie⁴⁰.

3. Błaganie i egzorcyzm w szczególnych okolicznościach życia Kościoła

Obecność szatana oraz innych złych duchów może przejawiać się nie tylko w pokusach czy udrękach, jakich doznają wierni. Szatan może wywierać także wpływ na różnego rodzaju przedmioty i miejsca, jak również powodować różne formy sprzeciwu wobec Kościoła. Jeśli w szczególnych wypadkach biskup diecezjalny uzna za potrzebne, aby zalecić gromadzenie się wiernych na modlitwę pod przewodnictwem prezbitera, można tego dokonać. *Rytuał Rzymski* przewiduje pewne formuły i modlitwy na tę szczególną okoliczność⁴¹. Można tego dokonać w ramach nabożeństwa Słowa Bożego⁴².

Przebieg takiej modlitwy wygląda następująco:

- po zgromadzeniu się wiernych kapłan pozdrowia wiernych jak zwykle w liturgii;
- następnie przemawia do zebranych, aby ich przygotować do celebracji, wyjaśniając w krótkich słowach sens i znaczenie tego obrzędu;
- liturgia Słowa Bożego – należy dobrać odpowiednie teksty biblijne, szczególnie poruszające temat udręczenia przez diabła;
- homilia;
- odmówienie litanii do Wszystkich Świętych, zakończoną modlitwą;
- można odmówić modlitwę powszechną;
- modlitwa Pańska *Ojcze nasz*;
- modlitwa odmówiona przez kapłana⁴³;
- następnie prezbiter, jeśli uzna to za potrzebne na sposób egzorcyzmu wypowiada formułę rozkazującą⁴⁴;

---

⁴⁰ Por. tamże nr 19.

⁴¹ *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne. Dodatek* nr 1.

⁴² Por. tamże nr 4.

⁴³ W modlitwie tej kapłan prosi w imię Jezusa, za wstawiennictwem Matki Bożej, św. Michała Archanioła, świętych Apostołów Piotra i Pawła oraz wszystkich świętych i na mocy misji powierzonej przez biskupa, aby z ufnością przystąpić do odparcia wszelkich ataków diabła.

⁴⁴ Tę formułę wypowiada tylko sam kapłan. Wierni mają powstrzymać się od mówienia. Jej treścią jest wyraźny rozkaz, aby szatan odstąpił od swych zamiarów dręczenia osoby: wy-

- w dalszej kolejności można śpiewać bądź recytować antyfonę *Pod Twoją obronę*;
- można odmówić także modlitwę do św. Michała Archanioła lub jakąś inną modlitwę znaną przez zgromadzonych;
- na zakończenie kapłan kropi miejsce pobłogosławioną wcześniej wodą święconą;
- na koniec błogosławi zebranych i odsyła ich do domu jak zwykle podczas celebracji liturgicznych⁴⁵.

Zakończenie

Wierny dręczony przez szatana powinien w miarę możliwości jeszcze przed obrzędami egzorcyzmów modlić się do Boga, czynić różnego rodzaju umartwienia, często także odmawiać wyznanie wiary, przystępować do sakramentów świętych, a zwłaszcza do sakramentu pokuty i pojednania. Dobrze byłoby, aby osobę dręczoną przez szatana wspomagali swoimi modlitwami bliscy, krewni, znajomi, przyjaciele, spowiednik i kierownik duchowy.

Egzorcysta, zanim przystąpi do obrzędów egzorcyzmu, musi mieć pewność moralną, że dana osoba, nad którą ma celebrować ten obrzęd, jest faktycznie dręczona przez szatana⁴⁶.

Decyzję odnośnie do konieczności zastosowania obrzędu egzorcyzmu winien podjąć rozważnie, zachowując tajemnicę spowiedzi, po dokładnym zbadaniu sprawy, a w razie wątpliwości po zasięgnięciu opinii biegłych w tej dziedzinie, nawet lekarzy i psychiatrów. *Zgodnie z uznaną praktyką uważa się, że o opętaniu przez diabła świadczą następujące objawy: ktoś wypowiada wiele słów w nieznanym sobie języku albo też rozumie mówiącego; wyjawia sprawy dalekie i ukryte; wykazuje siły nieproporcjonalne do wieku albo przekraczające naturalne możliwości. Objawy te mogą być pewną wskazówką.(...) należy brać pod uwagę także inne zachowania, zwłaszcza natury moralnej i duchowej, które również mogą wskazywać na działanie diabła, jak np. gwałtowna nienawiść do Boga, do Najświętszego Imienia Jezusa, Najświętszej Maryi Panny i Świętych, do Kościoła, do Słowa Bożego,*

---

klinam cie i wypędzam wszelki duchu nieczysty..., wynieś się i uciekaj od Kościoła Bożego..., rozkazuje ci Bóg Ojciec, rozkazuje ci Syn Boży, rozkazuje ci Bóg Duch Święty ... itp.

⁴⁵ Por. *Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne. Dodatek nr 5-12.*

⁴⁶ Por. BENEDYKT XIV. *List Sollicitudini* z 1 X 1745 nr 43.

do przedmiotów sakralnych, obrzędów, zwłaszcza sakramentalnych, i do świętych obrazów⁴⁷.

Wierny po uwolnieniu od udręk szatana, zarówno osobiście jak również z członkami swej rodziny winien złożyć Bogu dziękczynienie za otrzymane łaski. Ponadto powinien trwać nieustannie na modlitwie, czytać często Pismo Święte, przystępować do sakramentów świętych oraz prowadzić życie wypełnione uczynkami miłosierdzia i miłości względem ludzi⁴⁸.

W nauczaniu wiary i zasad moralnych przy różnego rodzaju okazjach, zwłaszcza w homiliach, konferencjach, kazaniach okolicznościowych i w katechezie należy uwzględniać temat szatana oraz piekła. Ważnym zadaniem stojącym przed duszpasterzami jest przestrzeganie i chronienie dzieci i młodzieży przed fascynacją satanizmem. Należy jasno nauczać o grzechu ciężkim i jego szkodliwości dla życia duchowego, zachęcać do korzystania z sakramentów świętych i błogosławieństw, które Kościół w swoim bogactwie skarbcu posiada.

Wszelkie praktyki sprzeczne z cnotą religijności – wśród nich magię i czary – trzeba zdecydowanie potępić. Należy także uświadamiać dorosłych o istnieniu szatana, który dręczy ludzi. Powinno się im mówić o zagrożeniach, jakie niesie ze sobą interesowanie się i fascynacja szatanem; ukazywać, jakie niebezpieczeństwa niosą ze sobą błędne poglądy i wierzenia, np. wiara w reinkarnację; wskazywać również na niebezpieczną literaturę, filmy czy muzykę, pochwalające działanie szatana w dzisiejszym świecie. Świadomość tego, iż szatan istnieje, zobowiązuje wiernych do patrzenia głębiej w swoje życie i budowania go na prawdzie nauczania Jezusa Chrystusa, który jest najdoskonalszym przykładem zmagania się z diabłem.

Ponadto należy wiernych uczyć praktyki egzorcyzmu prostego. Osoby, których pewne zachowania mogą wskazywać na pochodzenie demoniczne, trzeba kierować do egzorcysty. Wśród form pomocy takim osobom Kościół wyróżnia egzorcyzm uroczysty zwany większym, będący obrzędem liturgicznym. Kościół błaga w tym obrzędzie, aby Duch Święty przyszedł z pomocą naszej słabości (*por. Rz 8, 26*).

---

⁴⁷ Rytuał Rzymski. *Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne* nr 16.

⁴⁸ *Por. tamże* nr 36.

EXORCISMES ET AUTRES PRIÈRES SUPPLIANTES SELON LA LÉGISLATION ACTUELLE DE L'ÉGLISE LATINE

RÉSUMÉ

L'auteur de l'article voudrait rappeler les fondements juridiques de l'exorcisme, présenter le rite de l'exorcisme majeur et décrire la supplication et l'exorcisme qui peuvent être pratiqués dans des circonstances particulières de vie de l'Église.

Dès le début de son existence, l'Église introduisit, parmi ses sacramentaux, des supplications afin que Dieu libérât les fidèles de tous les dangers, particulièrement de ceux qui étaient d'origine diabolique. C'est pourquoi l'Église institua des exorcistes pour qu'ils aidassent les personnes possédées du diable, à l'image du Christ. Les exorcismes sont des rites liturgiques ayant pour le but la libération d'une personne ou d'une chose de l'emprise démoniaque par la puissance de l'autorité spirituelle, confiée à l'Église par le Christ.

Selon le Code du Droit Canonique de 1983, personne ne peut légitimement prononcer des exorcismes sur les possédés, à moins d'avoir obtenu de l'Ordinaire du lieu une permission particulière et expresse. Cette permission ne sera accordée par l'Ordinaire du lieu qu'à un prêtre pieux, éclairé, prudent et de vie intègre (can. 1172). Avant de commencer le rite d'exorcisme, l'exorciste devrait avoir la certitude morale si la personne qui lui a été confiée souffre vraiment d'oppression démoniaque.